

LEGISLAȚIA CIVILĂ CU PRIVIRE LA STATUTUL RELIGIEI ÎN ȘCOALĂ

Avocat Mihaela Ciobanu
Iași

1. Art. 29 din Constituție:

Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.

Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.

Culte religioase sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii.

În relațiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbire religioasă.

Culte religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în azile și în orfelinate.

Părinții sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri educația copiilor minori a căror răspundere le revine.

2. Legea privind regimul general al cultelor religioase

Art. 1: „Statul român respectă și garantează libertatea de gândire, de conștiință, de credință și de religie oricărei persoane de pe teritoriul României, în conformitate cu Constituția, cu legile țării, cu pactele și cu tratatele internaționale la care România este parte. Aceste libertăți nu pot fi îngrădite sub nici o formă”.

Art. 2: „Libertatea religioasă cuprinde libertatea fiecărei persoane de a avea sau de a adopta o religie sau o credință religioasă la libera sa alegere, libertatea de a-și exercita propria credință religioasă, precum și dreptul de a-și manifesta religia individual sau în colectiv, atât în particular, cât și în public, de a apăra, a respecta și a practica riturile. Presupune, de asemenea, dreptul de a-și schimba religia sau credința religioasă.

Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie sau să adere la o credință religioasă contrar convingerilor sale”.

Art. 3: „Părinții sau reprezentanții legali ai minorilor au dreptul să-și educe copiii în religia lor sau în religia pe care o doresc”.

Art. 36: „Culte religioase au dreptul să asigure învățământul religios în școlile de stat...”

Art. 40: „Culte religioase au dreptul să înființeze și să administreze unități de învățământ pentru pregătirea personalului de cult, predarea religiei, asistența social-caritativă, patrimoniul, cultura și artă religioasă, precum și alte specializări necesare activității lor religioase”.

Art. 42: „Culte religioase răspund de elaborarea planurilor și a programelor de învățământ pentru învățământul teologic preuniversitar, precum și de elaborarea programelor pentru predarea religiei. Acestea se avizează de către Secretariatul de Stat pentru Culte și se aprobă de Ministerul Educației Naționale”.

Art. 43: „Personalul didactic din unitățile de învățământ ale cultelor religioase integrate în învățământul de stat se numește de către Ministerul Educației Naționale, în conformitate cu prevederile legale, cu acordul prealabil al organelor statutare ale cultelor religioase în cauză”.

3. Legea nr. 84/1995 – legea învățământului (modificată prin O.G. nr. 36/1997 și prin legea nr. 151/1999).

Art. 5: „Cetățenii României au drepturi egale de acces la toate nivelurile și formele de învățământ, indiferent de condiția socială și materială, de sex, rasă, naționalitate, apartenență politică sau religioasă”.

Art. 9: „Planurile-cadru ale învățământului primar, gimnazial, liceal și profesional includ Religia ca disciplină școlară, parte a trunchiului comun. Elevul, cu acordul părinților sau al tutorelui legal instituit, alege pentru studiu religia sau confesiunea. La solicitarea scrisă a părinților sau a tutorelui legal instituit, elevul poate să nu frecventeze orele de religie. În acest caz, situația școlară se încheie fără această disciplină. În mod similar se procedează și pentru elevul căruia, din motive obiective, nu i s-au asigurat condițiile pentru frecventarea orelor la această disciplină”.

Art. 158: „În învățământul preuniversitar, formațiunile de studiu cuprind grupe, clase sau ani de studiu, după cum urmează:

- a) grupa cuprinde în medie 15 preșcolari sau elevi, dar nu mai puțin de 10 și nu mai mult de 20; prin excepție, inspectoratul școlar poate aproba grupe cuprinzând cel puțin 7 preșcolari sau elevi;
- b) clasa din învățământul primar are în medie 20 de elevi, dar nu mai puțin de 10 și nu mai mult de 25;
- c) clasa din învățământul gimnazial are în medie 25 de elevi, dar nu mai puțin de 10 și nu mai mult de 30;
- d) clasa sau anul de studiu din învățământul profesional, liceal sau postliceal are în medie 25 de elevi, dar nu mai puțin de 15 și nu mai mult de 30.

Situațiile speciale privind formațiunile de elevi sau de preșcolari din grupa mare aflate sub efectivul minim se aprobă de M.E.N.”.

4. Decizia Curții constituționale nr. 72 din 24.07.1995

Decizia confirmă art. 9 din Legea nr. 84/1995 – legea învățământului (modificată prin O.G. nr. 36/1997 și prin legea nr. 151/1999).

Legislația civilă cu privire la predarea religiei în școală este săracă, acest domeniu de activitate fiind reglementat în mod expres doar prin art. 9 din legea învățământului (legea nr. 84/1995 modificată prin O.G. nr. 36/1997 și legea 151/1999) care prevede: „Planurile-cadru ale învățământului primar, gimnazial, liceal și profesional includ Religia ca disciplină școlară, parte a trunchiului comun. Elevul, cu acordul părinților sau al tutorelui legal instituit, alege pentru studiu religia și confesiunea. La solicitarea scrisă a părinților sau a tutorelui legal instituit, elevul poate să nu frecventeze orele de religie. În acest caz, situația școlară se încheie fără această disciplină. În mod similar se procedează și pentru elevul căruia, din motive obiective, nu i s-au asigurat condițiile pentru frecventarea orelor la această disciplină”.

Inițial, acest text de lege a avut o altă formulare (în învățământul primar religia este disciplină obligatorie, în învățământul gimnazial este opțională, iar în învățământul liceal și profesional este facultativă), dar el a fost modificat ca urmare a sesizărilor făcute de un număr de 57 de deputați care au considerat că prin formularea „în învățământul primar religia este obligatorie” se instituie obligativitatea studiului religiei în ciclul primar și se aduce atingere prevederilor constituționale ale art. 29 al.1, 2 și 6 privind libertatea conștiinței:

- „libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale;

- libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc;

- părinții sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri educația copiilor minori a căror răspundere le revine”.

În urma interpretării juridice a acestui text de lege, s-a ajuns la concluzia că dreptul de „a alege” semnifică și posibilitatea de a nu avea nici o opțiune religioasă, iar alegerea, cu acordul părintelui sau al tutorelui legal instituit, asigură dreptul reprezentanților legali ai copilului de a decide, potrivit propriilor convingeri, în legătură cu educația copiilor minori, ca expresie a

autorității părintești. Includerea în învățământul primar a religiei ca disciplină obligatorie nu înseamnă obligativitatea religiei pentru elevi, nesocotindu-se dreptul părintelui sau al tutorelui de a asigura educația copiilor minori potrivit propriilor convingeri, ci privește includerea religiei ca disciplină în planurile de învățământ, religia și confesiunea rămânând să fie alese sau nu.

Conform reglementărilor în vigoare, la gimnaziu, religia va fi introdusă în planul de învățământ, iar pentru cei care nu optează pentru religie, M.E.N. va introduce ca alternativă și o altă disciplină. Elevii care nu doresc să participe la orele de religie sunt obligați ca, la începutul anului școlar, prin părinții lor, să depună o cerere scrisă în care să-și arate opțiunea lor: de a participa sau nu la orele de religie. În cazul în care nu vor alege ca obiect de studiu religia, în locul acesteia trebuie să opteze pentru o altă disciplină din cele prevăzute ca alternativă în programa școlară. Elevii care nu și-au formulat în scris opțiunea lor, dar nici nu participă la orele de religie, vor rămâne cu situația neîncheiată la acest obiect.

Predarea religiei se face doar în spațiile de învățământ din incinta școlilor, cu respectarea prevederilor planurilor de învățământ, a programelor școlare și a legislației specifice învățământului. Religia va fi inclusă în orarul școlii, iar evaluarea cunoștințelor se va face în conformitate cu prevederile regulamentelor școlare. Cadrele didactice vor fi încadrate prin concurs organizat de inspectoratele școlare județene; pentru prezentarea la concurs candidații trebuie să prezinte și o recomandare din partea cultului care se referă la ținuta morală a candidatului. Normarea și salarizarea orelor de religie se face conform Statutului personalului didactic și reglementărilor M.E.N.

Formațiunile de studiu vor fi constituite conform art. 158 din Legea 84/1995:

„Aceste formațiuni cuprind grupe, clase sau ani de studiu:

a) grupa cuprinde în medie 15 preșcolari sau elevi, dar nu mai puțin de 10 și nu mai mult de 20; prin excepție, inspectoratul școlar poate aproba grupe cuprinzând cel puțin 7 preșcolari sau elevi;

b) clasa din învățământul primar are în medie 20 de elevi, dar nu mai puțin de 10 și nu mai mult de 25;

c) clasa din învățământul gimnazial are în medie 25 de elevi, dar nu mai puțin de 10 și nu mai mult de 30;

d) clasa sau anul de studiu din învățământul profesional, liceal sau postliceal are în medie 25 de elevi, dar nu mai puțin de 15 și nu mai mult de 30.

Situațiile speciale privind formațiunile de elevi sau de preșcolari din grupa mare aflate sub efectivul minim se aprobă de M.E.N.”.

Pentru grupurile de elevi constituite sub efectivul legal, activitatea poate fi salarizată din fondurile proprii ale cultului.

De menționat faptul că nici un elev nu poate fi obligat să participe la alte ore de religie decât cele ale confesiunii din care face parte, fără consimțământul său; în caz contrar, se încalcă drepturile constituționale prevăzute de art. 29 și art. 1 din Legea cultelor religioase. De asemenea, nici profesorii nu pot lucra cu un număr mai mare de elevi decât cel prevăzut de dispoziția art. 158 din Legea 84/1995.